

De (on)mogelijkheden van een danser met een beperking

'I'm not so interested in how people move as in what moves people'

– Pina Bausch

Cultuurbereik en cultuurparticipatie zijn belangrijke thema's in het Nederlandse cultuurbeleid. Net als inclusiviteit en diversiteit, want cultuur is van en voor iedereen – ongeacht leeftijd, geslacht, culturele, sociaal-economische of geografische achtergrond (Engelshoven 2018; VVD et al. 2017). Volgens het woordenboek betekent 'inclusie' ook de insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardigheid. Alhoewel kunst en cultuur mogelijkheden voor inclusie bieden, zijn er ook grenzen aan deze toegankelijkheid. Voor één specifieke doelgroep zijn deze letterlijk en figuurlijk voelbaar: mensen met een fysieke beperking. Wat beperkt deze mensen nu echt in hun kunstpraktijk?

Als dansprofessional zette Isis Geurts zich via (inter)nationale projecten in om dans toegankelijk te maken voor iedereen, ongeacht achtergrond of beperking.¹ Vaktermen die gekoppeld werden met haar werk waren communitydans, inclusiedans of *integrated* dans: overkoepelende benamingen voor een benadering van dans die ernaar streeft deze toegankelijk te maken voor iedereen. Hierbij wordt dans gezien als de universele uitdrukking van wat mensen, ongeacht achtergrond of beperking, beweegt (Houston 2005). De betekenis van 'dans met een beperking' kreeg echter een andere invulling toen Isis zelf van dansprofessional voor dansers met onder andere een beperking veranderde in een danser met een eigen fysieke beperking. Alhoewel de ervaring van dans voor haar hetzelfde bleef, ervoer ze dat de danspraktijk vanuit een dansrolstoel fysieke, sociale, culturele en artistieke beperkingen met zich meebrengt.

De fysieke grens

Wellicht de meeste letterlijke grens die Isis tegenkwam is de fysieke toegankelijkheid: ineens moest er nagedacht worden over vervoer naar de locatie inclusief dansrolstoel, over de toegang tot het gebouw, de kleedkamers, de toiletten en de leslocatie of de zaal. Vaak komen danslessen of workshops niet met de specifieke toevoeging: deze locatie, les, voorstelling of workshop is rolstoeltoegankelijk. Alhoewel instellingen welwillend zijn, kan een rolstoeldanser er niet van uitgaan dat een rolstoelvriendelijke dansles ook daadwerkelijk rolstoeltoegankelijk is.

De sociaaleconomische grens

Een moderne dansrolstoel is een knap staaltje techniek: ontzettend licht en wendbaar, afgesteld op het lichaam en in mooie modellen en kleuren te krijgen. Hij is echter niet goedkoop, en dus niet voor iedereen beschikbaar. Om via maatschappelijke instanties aan een dansrolstoel te komen moet je aan verschillende eisen voldoen, en niet alle aanvoeringen geven recht op ondersteuning. Voor Isis was een crowdfundingactie dan ook de enige oplossing.² Sommige chronische ziektes of handicaps zijn bovendien onvoorspelbaar, waardoor er onverwacht lessen gemist zullen worden. Als er niet per les betaald kan worden, is dat een dure grap voor de cursist.

De sociaal-culturele grens

Sociaal-cultureel gezien wordt 'dans met een beperking' vaak gekoppeld aan twee heersende beeldvormingen: de gezondheidsbeeldvorming, waarbij het idee is dat juist voor mensen met een beperking of handicap, of oudere mensen dans goed is, en de rolstoelstijldansbeeldvorming, waarin dans met een beperking of rolstoeldans bijna als synoniem wordt gebruikt voor rolstoelstijldansen.

Isis Geurts

Een dansles voor de gezondheid trekt vooral ouderen, waardoor de weinige jongere rolstoeldansers die erheen gaan nauwelijks leeftijdgenoten treffen om mee te dansen. Daarnaast is het voor dansers met een beperking moeilijk om danslessen te vinden in moderne dans, jazz, of hiphop. Rolmodellen die beeldvorming kunnen beïnvloeden, ontbreken dan ook. Een 'gewone' dansles kan lang niet altijd worden aangepast voor een rolstoeldanser. Bovendien vinden andere cursisten het (te) lastig om te dansen met een danser met een beperking.

De artistieke grens

Ten slotte speelt de artistieke grens een rol: wat is de definitie van een talentvolle danser? En als een talentvolle danser voortaan gebonden is aan een dansrolstoel, is zij dan geen danser meer of heeft zij dan geen talent voor dans meer? Wordt de identiteit van een danser bepaald door het lichaam waarmee deze zijn of haar kunst uitdrukt of kan een danser met een beperking ook een danser zijn? En als dat

zo is, zouden zulke dansers dan ook niet kunnen behoren tot dansgezelschappen, dansinstituten en/of dansacademies? Tot nu toe ontbreken in Nederland de banen voor deze dansers.³

Instanties als Holland Dance en Club Guy & Roni denken mee over oplossingen: studioruimte beschikbaar stellen, lessen toegankelijk maken en de discussie aangaan. Een beperking heeft geen invloed op het enthousiasme voor dans. In Engeland worden dansvoorstellingen van dansers met en zonder beperking zelfs even goed ontvangen door het algemene publiek.⁴ De fysieke, sociale, culturele en artistieke grenzen geven aan dat er in Nederland nog voldoende ruimte is voor verbetering, discussie en debat over de toegankelijkheid en inclusiviteit van dans en andere kunstpraktijken. ●

Literatuur

- Engelshoven, I.K. van (2018) *Cultuur in een open samenleving*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Houston, S. (2005) 'Participation in community dance: a road to empowerment and transformation?'. In: *New Theatre Quarterly*, jrg. 21, nr. 2, 166-177.
- VVD (et al.) (2017) *Vertrouwen in de toekomst: regeerakkoord 2017-2021 VVD, CDA, D66 en ChristenUnie*. Den Haag: (s.n.). (www.kabinetsformatie2017.nl/binaries/kabinetsformatie/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst/Regeerakkoord+2017-2021.pdf)

Noten

- 1 Zie onder andere Koenders, M. (2011) *Rotterdam-Zuid meets Tibet* (short documentary). (vimeo.com/22864262)
- 2 Zie www.voordekunst.nl/projecten/5672-help-isis-28-aan-een-dansrolstoel.
- 3 Een organisatie als People Dancing in het Verenigd Koninkrijk is daar wel compleet op ingericht. (www.communitydance.org.uk)
- 4 Zie onder andere www.sadlerswells.com/whats-on/2018/candoco-dance-company-double-bill.